

explain their choices, emotional reactions are adequate, but there is a poverty of expression,

Keywords: social emotions, mental retardation, preschool age.

References

1. Belopol'skaja, N.L. (1999). *Psichologicheskaja diagnostika lichnosti detej s zaderzhkoj psihicheskogo razvitiija*. [Psychological diagnostics of personality of children with mental retardation]. Moscow.
2. Vasil'eva, E.N. (1993). *Shestiletnie deti: problemi i issledovanija*. [Six years old children: the problems and research]. N.Novgorod.
3. Voropaeva, I.P. (1993). *Kotrekcija jemocional'noj sfery mladshih shkol'nikov*. [Correction of the emotional sphere of younger schoolchildren]. Moscow: Izd-vo IPK i PRNO MO.
4. UIashenko, T.D., Bastun, N.A., Sak, T.V. (1997). *Dity iz zatrymkoju psykhichnogho rozvytku ta jikh navchannja*. [Children with mental retardation and their education]. Kyiv: IZMN.
5. Lebedinskij, V.V. (2006). *Narushenija psihicheskogo razvitiija v detskom vozraste*. [Disorders of mental development in childhood]. Moscow: Akademija.
6. Nikishina, V.B. (2003). *Prakticheskaja psihologija v rabote s det'mi s zaderzhkoj psihicheskogo razvitiija*. [Practical psychology in working with children with mental retardation]. Moscow: Vados.
7. Rean, A.A. (2002). *Psihologija cheloveka ot rozhdenia do smerti*. [Human psychology from birth to death]. St. Petersburg: Prajm-Evroznak.
8. Slepovich, E.S. (1990). *Igrovaja dejatel'nost' doshkol'nikov s zaderzhkoj psihicheskogo razvitiija*. [Game activity of preschool children with mental retardation]. Moscow.
9. Sternina, T.Z. (1988). *Ponimanie jemocional'nyh sostojanij drugogo cheloveka det'mis narusheniem umstvennogo razvitiija*. [Understanding the emotional state of another person the children with impaired mental development]. Defektologija. Vol. 3.8-15.

УДК 37.015.3-376.352: 373

Vv" ^

Кобильченко В.В.
д.психол.н., СГ.НСП, головний науковий співробітник лабораторії тифлопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, м.Київ

ОСОБИСТІСНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ / НЕБЛАГОПОЛУЧЧЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Встановлено, що порушення зору - це складна біопсихосоціальна проблема. Визначено, що для збереження й зміцнення потенціалу особистості дитини з порушенням зором особливо важливим є переживання благополуччя. Теоретично обґрунтовано, що психологічне благополуччя - це злагодженість психічних процесів і функцій, відчуття особистістю власної цілісності, внутрішньої рівноваги. Встановлено, що особистісне неблагополуччя з'являється при напруженості у значимих міжособистісних зв'язках, в

ситуації фрустрації, при одноманітності виконавчих дій та за інших подібних умов. Розкрито сутність особистісного благополуччя як головної мети психолого-педагогічного супроводу молодших школярів із порушеннями зору.

Ключові слова: особистісне благополуччя, особистісне неблагополуччя, молодші школярі з порушеннями зору, психолого-педагогічний супровід.

Початок навчання в школі - один із найбільш значущих моментів у житті дитини. Крім того, на цей період припадає криза 6-7 років, яка є тим етапом, що відділяє дошкільне дитинство від молодшого шкільного віку. Відомо, що кризи розвитку мають складну структуру, яка включає негативні поведінкові та характерологічні феномени. Це обумовлено тим, що в критичні моменти розвитку значно вище ймовірність «нагромадження» й «прояву» різного роду відхилень.

Порушення зору - це складна біопсихосоціальна проблема, обумовлена зміною умов життєдіяльності дитини й зміною функціонування всіх рівнів її психічної організації: психофізіологічних реакцій, емоційних станів, особливостей особистості, системи взаємодій і т. ін.

У сучасних психологічних дослідженнях особлива увага приділяється особистісним детермінантам реабілітації, оскільки одночасно з переживанням гострих негативних реакцій зоровий дефект активізує внутрішній потенціал, мобілізує життєву активність. Взаємодія дитини з порушеним зором з її соціальним середовищем відбувається в конкретних життєвих ситуаціях і є пусковим механізмом для певних особистісних ресурсів. Отже, особистісні ресурси проявляються у взаємодії дитини й життєвого середовища як безперервному процесі просторово-часового «розгортання» людини, представленого в змісті й спрямованості діяльності в реальних життєвих ситуаціях, що забезпечує відповідність способу життя образу світу, який змінюється у процесі життєдіяльності через трансформацію цінностей і смислів особистості.

Для збереження й зміцнення потенціалу особистості дитини з порушенням зором особливо важливим є переживання благополуччя. Якщо зникає почуття задоволення собою та своїми діями, то виникають емоційна напруга, скутість, тілесні затиски, з'являється неузгодженість у діях й операціях, знижується креативність й, у зв'язку із цим, - ефективність функціонування в життєвих ситуаціях. Потім починають виснажуватися компенсаторні можливості дитини або блокується дія компенсаторних механізмів, ресурси організму зменшуються й т. д. [2].

Багатьом психічним розладам і психосоматичним захворюванням передують стійке зниження настрою, тривале переживання неблагополуччя тощо. Значення відчуття благополуччя для психічного й психологічного здоров'я надзвичайно велике, оскільки воно виступає базовим феноменом здоров'я людини [1, с. 98-105].

Як зазначає українська дослідниця І. Шаронова [8, с. 738-746], психічне здоров'я у психологічному контексті розглядається як відносно стійкий стан особистості, який дає можливість людині усвідомлено, враховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні та соціальні умови, задовольняти індивідуальні, біологічні та соціальні потреби на основі нормального функціонування психофізичних систем, що забезпечують досягнення емоційного благополуччя.

Психологічне благополуччя - це злагодженість психічних процесів і функцій,

відчуття цілісності, внутрішньої рівноваги. Психологічне благополуччя є більш стійким при гармонії особистості й залежить від наявності ясних цілей, успішності реалізації планів діяльності й поведінки, наявності ресурсів й умов для досягнення цілей. Неблагополуччя з'являється в ситуації фрустрації, при одноманітності виконавчих дій та за інших подібних умов. Благополуччя створюють задоволеність міжособистісними відносинами, можливість спілкуватися й отримувати від цього позитивні емоції, задовольняти потребу в емоційному теплі. Руйнує благополуччя соціальна ізоляція (депривація), напруженість у значимих міжособистісних зв'язках [3, с 476-510].

Сформувати теоретичну модель особистісного благополуччя ми змогли лише попередньо виявивши фактори й особливості «неблагополуччя особистості». Таке положення речей визначене тим, що багато психологічних підходів концентрують свою увагу не на «умовно психічно здоровій й психологічно благополучній людині», а воліють досліджувати людей з порушеннями внутрішньої рівноваги, з неадекватним соціальним поведінням тощо [9, с 9-13].

У фундаментальній роботі О. Леонтьєва [4] «Проблеми розвитку психіки» суб'єктивне благополуччя розглядається як наслідок розбіжності об'єктивного результату діяльності людини, з одного боку, і її мотиву - з іншого. Благополуччя, у розумінні О. Леонтьєва, полягає в тому, щоб діяльність зв'язувала суб'єкт із навколишнім світом і створювала усе більш адекватне відображення цього світу.

Творча діяльність, пізнання й любов - це основи буття благополучної людини відповідно до поглядів С. Рубінштейна [5]. Він намагався увести в психологію проблему суб'єктивного благополуччя, яку інтерпретував як наявну у людини проблему із засобами досягнення якої-небудь мети, виконання якої-небудь функції, що призводить в кінцевому результаті до звуження або навіть втрати особистого життя, його обмеженості, тобто із суб'єкта людина стає об'єктом.

Зарубіжний соціолог М. Seeman [10] розглядає благополуччя через філософську категорію відчуженості як специфічне переживання індивіда й виявляє в ньому п'ять різних модальностей:

- 1) безсилля - індивід вважає, що його діяльність не може дати тих результатів, до яких він прагне;
- 2) безглуздість - індивідові не зрозуміле значення подій, у яких він бере участь, він не знає, у що він повинен вірити, чому слід чинити так, а не інакше;
- 3) дезорганізація норм - ситуація, у якій індивід зіштовхується із суперечливими рольовими очікуваннями й змушений для досягнення поставлених цілей схилитись до асоціальної поведінки;
- 4) ізоляція (відчуження) індивіда від пануючих цілей і цінностей, розбіжність індивіда з даними співтовариством в оцінці значущих у цьому співтоваристві цілей;
- 5) самовідчуження - відчуження індивіда від самого себе, відчуття себе й своїх здатностей як чогось чужого, як засобу або інструмента.

Е. Фром [6] розглядав суб'єктивне благополуччя особистості через призму таких явищ людської психіки як стан тривоги. У його концепції благополуччя право й можливість бути особистістю розриває первинні узи між людиною й світом людей. Свобода неминує викликає відчуття непевності й безсилля, сумніву, самотності й тривоги.

На думку Е. Фрома, невротик - це людина, яка ще не відмовилась від своєї індивідуальності в ім'я пристосування до вимог суспільства. Поновити зв'язок людини з навколишнім світом можна такими шляхами. Перший - це любов і праця, другий - втеча від себе до суетного світу, конформізм. Третій шлях - зруйнувати відчужений об'єкт, тобто - агресія. Кінцева й справжня мета «благополучної» людини - це стати тим, чим вона потенційно є. Найважливіший результат її діяльності - це власна особистість.

К. Хорні [7] запропонувала свою концепцію благополуччя особистості, в основі якої лежить вроджене почуття занепокоєння, «корінна тривога», що, на її думку, веде до відчуження людини від самої себе й від суспільства. Замість здорового Я-ідеалу й орієнтованого на нього Я-актуального, невротична особистість формує якийсь фантастичний Я-ідеал і продукує у власній свідомості орієнтоване на нього Я-актуальне.

К. Хорні розглядає три типи стратегії соціальної поведінки, що ведуть до відчуття благополуччя: 1) спрямованість до людей; 2) спрямованість від людей (прагнення до незалежності); 3) спрямованість діяти проти людей (агресія). Таким чином, найважливішим для суб'єктивного благополуччя людини К. Хорні вважає не взаємозв'язок «особистість-предметний світ» або «особистість-тіло», а взаємозв'язок «особистість-люди», відчуження від яких можна перебороти лише любов'ю та прихильністю.

Узагальнюючи короткий огляд теоретичних поглядів на проблему «неблагополуччя» особистості, ми можемо виділити його основні причини: наявність фізичного або психічного дефекту; дефекти первинної і вторинної соціалізації; сенсорна, соціальна й емоційна депривація; фрустрація, що у кінцевому підсумку проявляється в обмеженні видів діяльності та вузькому функціонуванні; неможливість самореалізації; порушення соціальних взаємозв'язків; неадекватність соціальної поведінки; відчуття безглуздості й безсилля; самовідчуження й втрата суб'єктності тощо.

Ступінь благополуччя у різних дітей різний, в тій чи іншій мірі в різні моменти життя неблагополучною може відчувати себе будь-яка дитина, і абсолют, у цьому сенсі, неможливий.

Таким чином, особистісне благополуччя - це внутрішній дискомфорт, відчуття себе неповноцінним, безпомічним; це стан, що ускладнює або навіть робить неможливим безумовне прийняття себе, своєї природи, генетично запрограмованих особливостей, наявності обмеженості або відсутності певних якостей і здатностей. При цьому ядро особистості є вразливим, відсутня також гармонія в емоційній сфері; існує розрив між бажаним і дійсним; у деяких випадках крайнє неприйняття себе призводить до заздрості, асоціальної поведінки, провокує зовнішню агресію [2].

Отже, особистісне благополуччя одночасно є і результатом, і необхідною умовою повноцінного функціонування людини в соціумі, реалізації її внутрішнього потенціалу на різних етапах онтогенезу.

Виходячи з вищесказаного, ті або інші порушення зору априорі знижують рівень позитивного функціонування особистості, і, як наслідок, рівень особистісного благополуччя, оскільки редукують можливості самореалізації дитини в різних видах

діяльності, особливо в тих, які вимагають візуального сприймання й контролю (функціональна депривація). Отже, сенсорна депривація породжує не тільки когнітивну, а й функціональну депривацію, яка редукує взаємодію дитини із предметним і соціальним світом, що в остаточному підсумку позначається на психічному й соціальному розвитку дитини, на формуванні її особистості в цілому.

Ми вважаємо, що про стан особистісного благополуччя / неблагополуччя дитини з порушеним зором можна судити за такими значущими характеристиками розвитку: рівень фізичної самостійності (оволодіння маніпулятивною діяльністю, навичками пересування й орієнтування в просторі); рівень володіння власним тілом; особливості сприймання та інших пізнавальних процесів; рівень володіння сенсорними еталонами; рівень володіння етичними еталонами; рівень володіння комунікативною діяльністю; особливості мотивації й освоєння предметної, ігрової та продуктивної діяльності; характер супідрядності мотивів; особливості емоційних реакцій; ступінь довірливості; особливості сімейного спілкування; характер спілкування з дорослими й ровесниками.

Переживання, суб'єктивна оцінка особистісного благополуччя або неблагополуччя є тим індивідуальним критерієм, що дозволяє оцінити й проаналізувати ступінь ефективності функціонування особистості, а також - показником задоволеності життям в цілому.

Дитина з порушеним зором, яка адекватно сприймає себе, здатна не вступати в боротьбу зі своєю внутрішньою природою, а усвідомити свої слабкі сторони й прийняти їх. Більше того, навіть за їхньої наявності зробити акцент на власних сильних сторонах, на тім, що виходить краще, нехай найчастіше й шляхом відмови від амбіцій, не підкріплених необхідними для їхньої реалізації здатностями. Таким чином, неблагополуччя може стати каталізатором продуктивного розвитку й самореалізації.

Дане твердження є принципово важливим з погляду спеціальної психології: благополуччя особистості залежить не тільки від біологічних і соціальних факторів, але й від факторів психологічних, що є вкрай важливим, оскільки особистісне благополуччя проявляється як почуття повноти й цінності життя [9, с 9-13].

Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку молодших школярів з порушеннями зору повинен не тільки створювати сприятливі умови для особистісного розвитку дітей, але й передбачати наявність чітких завдань, успішність реалізації планів діяльності й поведінки кожної дитини, наявність внутрішніх ресурсів і умов у дітей для досягнення поставлених цілей. Крім того, особистісне благополуччя створюють позитивні міжособистісні взаємини, можливість спілкуватися й одержувати від цього позитивні емоції, задовольняти потребу в емоційному теплі.

Зрозуміло, що дитина з порушеним зором, яка перебуває усередині психологічного конфлікту не може адекватно сприймати й аналізувати ситуацію, приймати рішення та конструктивно діяти й взаємодіяти, оскільки вона ще не здатна вийти за межі своїх звичайних уявлень і когнітивних побудов. Тому, саме психолог повинен підтримати дитину, супроводжувати її на шляху до неї самої, до її особистісного благополуччя. Він мотивує дитину на позитивні дії, які можуть змінити її думки, почуття, світосприймання в цілому.

У цьому контексті особливого значення набуває особистісне благополуччя самого психолога, яке повинне стати фундаментом його професійної діяльності.

Література:

- 1 Григоренко Е.Ю. Психологическое благополучие студентов и определяющие его факторы / Е.Ю. Григоренко // Проблемы развития территории. - Вып. 2 (48), 2009. - С.98-105.
- 2 Кобыльченко В.В. Становление личности дошкольника в норме и при нарушениях зрения / В.В. Кобыльченко. - Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2015. - 540 с.
- 3 Куликов Л.В. Детерминанты удовлетворенности жизнью / Л.В. Куликов // Общество и политика. - СПб.: Санкт-Петербургский гос. ун-т, 2000. - С. 476-510.
- 4 Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. - М.: Изд-во АПН РСФСР, 1970. - 195 с.
- 5 Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. - М.: Педагогика, 1976. - 416 с.
- 6 Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. - М.: Флинта, 2006. - 248 с.
- 7 Хорни К. Невроз и личностный рост. Борьба за самореализацию / К. Хорни. - СПб.: Восточно-Европейский институт психоанализа, 2000. - 316 с.
- 8 Шаронова І.В. Психічне здоров'я особистості як предмет психологічного дослідження / І.В. Шаронова // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. - 2013. - Випуск 20. - С.738-746.
- 9 Kobylychenko Vadym. Personal well-being as theoretical construct / Vadym Kobylychenko // TEKA-Archives of the Commission of Medical Sciences, Polish Academy of Sciences Branch in Lublin. - Lublin: Towarzystwo Wydawnictw Naukowych LIBROPOLIS, 2014. - Vol. 2. - № 1. - P. 9-13.
- 10 Seeman M. Empirical Alienation Studies. An Overview / M. Seeman. - In: Geyer R.F., Schweitzer D.R. (eds). Theories of Alienation. - Leiden, 1976.

Кобыльченко В.В.

Личностное благополучие / неблагополучие младших школьников с нарушениями зрения как психолого-педагогическая проблема

Установлено, что нарушение зрения - это сложная биопсихосоциальная проблема. Определено, что для сохранности и укрепления потенциала личности ребенка с нарушенным зрением особенно важным является переживание благополучия. Теоретически обосновано, что психологическое благополучие - это слаженность психических процессов и функций, ощущение личностью собственной целостности, внутреннего равновесия. Выявлено, что личностное неблагополучие возникает при напряженности в значимых межличностных связях, в ситуации фрустрации, при однообразии исполнительных действий и при других подобных условиях. Раскрыта сущность личностного благополучия как главной цели психолого-педагогического сопровождения младших школьников с нарушениями зрения.

Ключевые слова: личностное благополучие, личностное неблагополучие, младшие школьники с нарушениями зрения, психолого-педагогическое сопровождение.

Vadym Kobylchenko

Personal Well-Being / Distress of Junior Schoolchildren With Visual Impairments as a Psychological and Pedagogical Problem

Found that visual impairment - a complex bio-psycho-social problem caused by changing conditions of life of the child and change the operation of all levels of mental organization, physiological reactions, emotional states, personality characteristics, system interaction. It was determined that to maintain and strengthen the capacity of the child with impaired vision is especially important feelings of well-being. Theoretically proved that the psychological well-being - is the coordination of mental processes and functions own sense of individual integrity and inner balance. There is trouble in a situation of frustration, the monotony of execution - and in similar conditions. Well-being creates satisfaction interpersonal relationships, ability to communicate and receive from that positive emotions satisfy the need for emotional warmth. Destroys well-being social deprivation, tension in meaningful interpersonal relationships. The main causes of ill personality: the presence of physical or mental defect; defects in primary and secondary socialization; sensory, social and emotional deprivation; frustration that ultimately appears to limit the activities and functioning narrow; inability to self-realization; violation of social relationships; inadequate social behavior; a feeling of weakness; loss of subjectivity. The essence of personal well-being as the main purpose psychological and pedagogical support younger students with visual impairments.

Key words: personal well-being, personal distress, junior schoolchildren with visual impairments, psychological and pedagogical support

References:

- 1 Grigorenko, E.Ju. (2009). *Psichologicheskoe blagopoluchie studentov i opredeljavshhie ego factory*. [The psychological well-being of students and the factors determining it]. *Problemy razvitiya territorii*. Vol. 2 (48), 98-105.
- 2 Kobylchenko V.V. (2015). *Stanovlenie lichnosti doshkol'nika v norme i pri narushenijah zrenija*. [Formation of the preschooler's personality in norm and with visual impairments]. Saarbrücken, LAP LAMBERT Academic Publishing.
- 3 Kulikov, L.V. (2000). *Determinanty udovletvorennosti zhiznju*. [Determinants of life satisfaction]. *Obshchestvo i politika*. SPb.: Sankt-Peterburgskij gos. un-t., 476-510.
- 4 Leont'ev, A.N. (1970). *Problemy razvitiya psihiki*. [Problems of development of the psyche]. Moskva: Izd-vo APN RSFSR.
- 5 Rubinshtejn, S.L. (1976). *Problemy obshhej psihologii*. [Problems of general psychology]. Moskva: Pedagogika.
- 6 Fromm, Je. (2006). *Begstvo otsvobody*. [Escape from freedom]. Moskva: Flinta.
- 7 Horni, K. (2000). *Nevroz i lichnostnyj rost. Bor'ba za samorealizaciju*. [Neurosis and personal growth. The struggle for self-realization]. SPb.: Vostochno-Evropskij institut psichoanaliza.
- 8 Sharonova, IV. (2013). *Psikhichne zdorov'ia osobystosti yak predmet psikhologichnoho doslidzhennia*. [Mental health of the individual as a subject of psychological research]. *Problemy suchasnoi psikhologii: Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytut psikhologii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy*. Vol. 20, 738-746.

УДК 159.928

Логвінова І.П.

к.психол.н., старший науковий співробітник лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, м.Київ

ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНІСТЬ ЯК ДОМІНАНТНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Автор застосовує поняття інтерсуб'єктивності до розуміння механізмів порушення емоційної сфери при затримці психічного розвитку, аналізує взаємозв'язки між станом дозрівання Я дитини і специфікою інтерсуб'єктивного досвіду, акцентуючи на важливій ролі емоцій в організації досвіду Я. Розглядає ознаки й наслідки дефіциту інтерсуб'єктивності у контексті затримки психічного розвитку. Особливу увагу приділяє ролі емпатійно-інтроспективного налаштування та емпатично-співзвучному вербальному позначенню афектів дитини у моделюванні інтерсуб'єктивних контекстів, які забезпечують динаміку емоційного розвитку дітей із ЗПР.

Ключові слова: інтерсуб'єктивність; емоційна сфера; затримка психічного розвитку (ЗПР), емпатія, самовідчуття, особистість.

Постановка проблеми. Попри всю неоднорідність проявів затримки психічного розвитку зниження особистісної активності та соціо-емоційна незрілість характерна для усієї категорії дітей із ЗПР. У них страждає здатність до ідентифікації та диференціації емоційних станів, відмічається несформованість навичок емоційної саморегуляції. Такий стан емоційної сфери порушує загальну здатність вибудовувати міжособистісну взаємодію з іншими, а, отже, перешкоджає процесу входження дитини із ЗПР у суспільство. Відтак, актуальною проблемою є переосмислення зв'язків між механізмами адаптації Я та формуванням емоційної сфери при затримці психічного розвитку з прицілом на віднаходження ефективних психокорекційних підходів щодо терапії дітей із ЗПР. У полі цієї проблематики нову перспективу розуміння чинників формування емоційної сфери відкриває категорія інтерсуб'єктивності, як первинна базова мотиваційна структура особистості (D. Stern, H. Kohut, J. Tomasello), завдяки якій розвивається вміння індивіда усвідомлювати та розуміти ментальні та емоційні стани інших. Нарощення індивідуальної здатності бути у стосунку з іншими залежить від сформованості інтерсуб'єктивності, яка, у свою чергу, є фундаментом для дозрівання емоційної сфери, інтеграції емоційного досвіду в структуру Я, а, отже, оволодіння соціальною поведінкою, навичками співпраці та регуляції міжособистісної взаємодії. Інакше кажучи, інтерсуб'єктивність означає вміння уявляти і сприймати інших, як таких, що мають свої власні бажання, наміри і переживання (A. Meltzoff). Таке вміння забезпечує індивідуальної здатність гнучко вивчати своє середовище існування шляхом розділення з оточуючими емоцій та думок і завдяки оволодінню навичками обміну та оцінювання емоційних та ментальних станів інших людей, і є вирішальним для формування психічно здорової особистості. А тому **метою нашої статті** є дослідити й проаналізувати поняття інтерсуб'єктивності як головного чинника у формуванні